

Mezium affine, een bijzondere waarneming in een woonhuis te Eindhoven (Coleoptera: Ptinidae)

A. P. J. A. TEUNISSEN

TEUNISSEN, A. P. J. A., 2001. *MEZIUM AFFINE*, A REMARKABLE OBSERVATION IN A HOUSE IN EINDHOVEN (COLEOPTERA: PTINIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 61 (9): 117-119.

Abstract: *Mezium affine* is found in The Netherlands for the first time in considerable numbers in a house in Eindhoven, province of Noord Brabant. The larvae feed on reed, *Phragmites australis*, which is applied in the ceiling of the ground floor. The adults leave the otherwise closed space through an opening that is used for electric lighting. The observations over the year 2000 are tabulated.

Strausslaan 6, 5251 HG Vlijmen.

Inleiding

In april 1998 attendeerde Pieter van Breugel, Veghel, mij op het voorkomen van *Mezium affine* Boieldieu in een woonhuis in de wijk Woensel te Eindhoven, provincie Noord-Brabant (AC 160-385). De eigenaar van het woonhuis, Gerard Bogers, was zo vriendelijk geweest deze vondst aan hem te melden. Van Breugel verifieerde zijn determinatie vervolgens bij de auteur, die contact opnam met de heer Bogers. Om enig inzicht te krijgen in het voorkomen binnen het tijdsbestek van één jaar, heeft de heer Bogers in 2000 de aantallen waargenomen kevers nauwkeurig geregistreerd (fig. 1).

Voorkomen

De kevers bleken voor te komen tussen het plafond van de huiskamer en de vloer van de eerste verdieping. Het woonhuis stamt uit de jaren 1930-1940. Onder de balklaag werden in die tijd dwarslatten aangebracht, waartegen rietmatten (*Phragmites australis* (Cav.) Steudel) werden bevestigd. Met een gipsen stuclaag werd het plafond verder afgewerkt. De enige opening in deze afwerklaag is het lichtpunt met daaronder een glazen plafondschaal. Deze werkt hier als een onbedoeld vangmiddel: de vleugellose kevers kunnen hieruit niet ontsnappen. Op 26 maart 1999 werd op deze wijze nog een aantal kevers verzameld.

Taxonomie

Het geslacht *Mezium* behoort volgens Hansen (1996) tot de familie Anobiidae. De Spaanse specialist Bellés (1990) beschouwt het geslacht echter behorende tot de familie Ptinidae, subfamilie Gibbiinae. Ook Köhler &

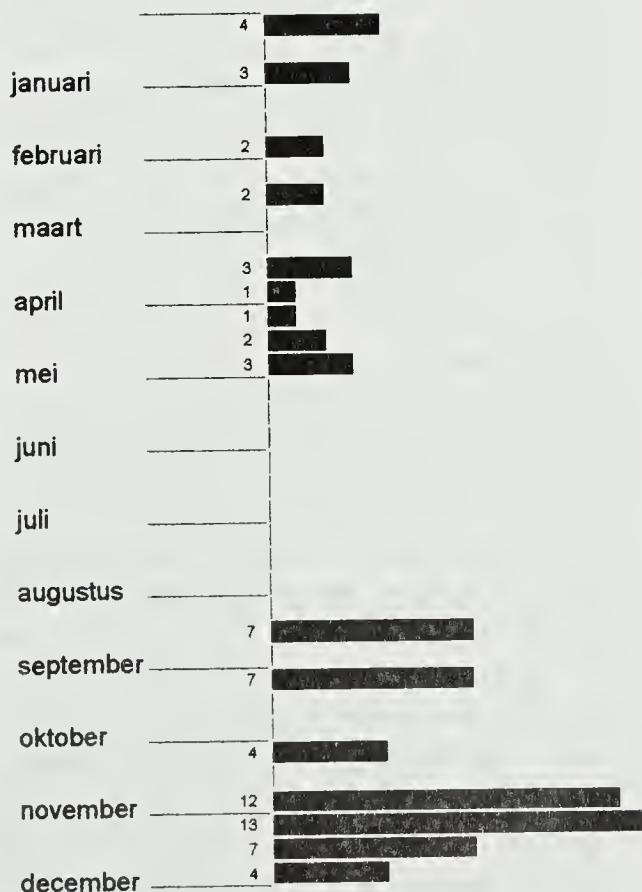

Fig. 1. Aantal exemplaren van *Mezium affine* in 2000 per decade verzameld in plafondschaal te Eindhoven.

Klausnitzer (1998) delen de soort in onder deze familienaam. Beide families zijn nauw verwant.

In Nederland komen in de subfamilie Gibbiinae twee geslachten voor met in elk geslacht één soort, namelijk *Gibbium psylloides* (Czenpinski) en *Mezium affine*.

Kenmerken

Mezium affine is goed te onderscheiden van de andere soorten in het geslacht door de niet onderbroken kraag van beharing aan de basis van de dekschilden, de vier ruwbehaarde, in de lengte van het halsschild liggende verhogingen en aan de vorm van het mannelijk genitaal (Bellés, 1985). De dekschilden zijn langs de naad vergroeid en een beetje doorschijnend. Zowel kop, halsschild, poten en sprieten zijn overdekt met een goudgele, vrij grove beharing. De dijen en schenen zijn opvallend afgeplat. In het onderzochte Eindhovense materiaal komt een exemplaar voor van de variëteit *Mezium affine hirtipennis* Reiche, waarvan de dekschilden met verspreid-staande borstelharen zijn bezet. Deze opvallende, rechtopstaande, borstelharen zijn op de voorste helft tweemaal zo lang als de haren op het achterste deel. De kevers zijn klein (tussen 2,3 en 3,2 mm), donkerbruin gekleurd en vallen bijzonder op door hun sterk gewelfde, nagenoeg ronde en glanzende dekschilden.

Verspreiding

Everts (1903) vermeldde in zijn *Coleoptera Neerlandica* beide soorten, maar kende *M. affine* niet. *Gibbium psylloides* zou eenmaal aangetroffen zijn in het Rijksherbarium te Leiden. Brakman (1966) kende deze soort van Zuid-Holland en Limburg. In de collectie van de auteur bevinden zich exemplaren van Maastricht, 4.ix.1949, leg. Dr. E.M. Kruytzer; ibidem, vii.1968, leg. P. Brakman; ibidem, 19.v.1984, leg. H. Paulissen. Volgens wijlen C. Berger (mondelinge mededeling) zou de vondst in Maastricht (1968) afkomstig zijn uit de houten vloer van een oud huis in de binnenstad.

De tweede soort, *Mezium affine*, was Everts (1903) niet bekend uit Nederland. Brakman (1966) noemt deze soort als geïmporteerde, maar nog niet ingeburgerde soort. In de collectie van het Zoölogisch Museum Amsterdam (ZMAN) zijn geen Nederlandse vondsten aangetroffen. In de collectie van Naturalis (RMNH) bevinden zich twee Nederlandse exemplaren, waarvan volgens de etiketgegevens één van Rotterdam, xi.1924, leg. Van Ooststroom en de ander van Warmond, 20.vii.1935, langs de Zijl, leg. L.P. Pouderooyen, det. Blöte.

Beide soorten komen hoofdzakelijk voor in het Afrikaanse deel van het Middellandse Zeegebied. Lopez-Colon (1997) meldt *M. affine* voor Madrid, Galicië, Aragon, Catalonië, Andalucië en La Mancha en vermoedt dat de kosmopolitische soort over het hele Iberisch Schiereiland verspreid is. Bellés (1985) zag materiaal uit Spanje, Rusland (Caucasus), Griekenland, Joegoslavië, Oostenrijk, Italië, Frankrijk, Egypte, Tunesië, Algerije, Marokko, Equatoriaal Guinea, Brazilië en Congo.

In de Duitse regio's Nordrhein en Bayern komt volgens Köhler & Klausnitzer (1998) een derde importsoort voor: *Mezium sulcatum* (Fabricius). Bellés (1985) vermeldt vindplaatsen in Spanje, de Canarische Eilanden (La Palma en Tenerife), Colombia en Brazilië. Volgens Koch (1989) is de soort bekend uit broeikassen en woningen. Ook uit Denemarken (Hansen, 1996) zijn waarnemingen van deze derde soort bekend. Het is goed mogelijk, dat deze ook in Nederland kan worden aangetroffen.

Biologie

De biologie van *Mezium affine* onder laboratoriumcondities is beschreven door Howe & Burges (1953). Opvallend is de lange levensduur van met name de vrouwelijke exemplaren. Waargenomen werd dat een vrouwtje pas na 88 weken stopte met de eiproductie. In de eerste twintig weken werd een tiental eieren per dag gelegd, daarna gemiddeld een zestal per dag. Het gemiddeld aantal eitjes per vrouwtje bedraagt maar liefst 460 stuks.

Onder laboratoriumcondities is het uitvalpercentage extreem hoog, mogelijk mede veroorzaakt doordat nieuw uitgekomen larven de later gelegde eieren opaten. Ook onder de larven was de sterfte verbazingwekkend hoog. Uit de tabellen van Howe & Burges (1953) blijkt dat de ontwikkeling van ei tot adult, bij een luchtvochtigheid van 70% en een temperatuur van 30 tot 33 °C, de beste condities zijn voor een snelle ontwikkeling met de minste sterftegevallen.

Köhler & Klausnitzer (1998) en Hansen (1996) beschouwen *M. affine* als een importsoort. Koch (1989) noemt de soort stenotoop, synantrop, en voorkomend in oude woningen, musea, drogisterijen en oude herbaria. Ook hier wordt benadrukt dat het om een importsoort zou gaan.

Discussie

Van een aantal Anobiidae en Ptinidae is bekend dat zij door lichtbronnen worden aangetrokken. Het is niet duidelijk of de warmte van de lichtbron en het weinige licht dat door de plafondopening naar binnendringt, de kevers heeft aangetrokken. Een andere mogelijkheid is dat de kevers zich in het gehele plafond verspreid hebben en, door een toename van hun activiteit in een bepaalde periode, toevallig in het gat terecht komen en daarmee in de plafondschaal. Met uitzondering van de zomermaanden komen de kevers het gehele jaar voor. Een toename valt te constateren in de periode november en december (53%; fig. 1). Of de grotere aantallen kevers in relatie staan tot het stookseizoen in onze klimaatzone zou aanvullend onderzocht moeten worden. In het Eindhovense woonhuis is de populatie in de rietmatten al heel wat jaren aanwezig. De her-

komst van het riet, tegenwoordig veelvuldig geïmporteerd, was niet na te gaan.

Dankwoord

Voor de waarneming en melding wil ik graag Pieter van Breugel en Gerard Bogers bedanken, zonder wie deze populatie niet onder de aandacht zou zijn gekomen. Gerard Bogers en echtgenote dank ik voor de vele registraties door het jaar heen van de aantallen kevers die in de plafondschaal belandden. Ben Brugge (ZMAN) en Fred van Assen (RMHN) voor het inzien van het collectiemateriaal. Jan Cuppen was zo vriendelijk een eerdere versie van het manuscript van commentaar te voorzien.

Literatuur

- BELLÉS, X., 1985. Sistemática, filogenia y biogeografía de la subfamilia Gibbiinae (Coleoptera, Ptinidae). – *Treballs del Museu de Zoologia* 3: 1-94.
- BELLÉS, X., 1990. Coleoptera Ptinidae, Gibbinae. – *Fauna Iberica* 0: 1-43.
- BRAKMAN, P. J., 1966. Lijst van Coleoptera uit Nederland en het omliggend gebied. – *Monographien van de Nederlandsche Entomologische Vereeniging* 2: i-x, 1-219.
- EVERTS, E., 1903. *Coleoptera Neerlandica* II: 1-796. Nijhoff, 's-Gravenhage.
- HANSEN, M., 1996. Katalog over Danmarks biller. – *Entomologiske Meddelelser* 64: 1-231.
- HOWE, R.W. & R. D. BURGES, 1953. Studies on beetles of the family Ptinidae X. The biology of *Mezium affine* Boieldieu. – *Entomologist's Monthly Magazine* 89: 217-220.
- KOCH, K., 1989. *Die Käfer Mitteleuropas, Band E2, Ökologie*: 1-382. Goecke & Evers, Krefeld.
- KÖHLER, F. & B. KLAUSNITZER (eds), 1998. Verzeichnis der Käfer Deutschlands. – *Entomologische Nachrichten und Berichte, Beiheft* 4: 1-185.
- LOPEZ-COLON, J. I., 1997. *Mezium affine* Boieldieu, 1856: Especie sinántropa y habitante de las viviendas urbanas. – *Boletín de la Sociedad Entomológica Aragonesa* 19: 57.

Geaccepteerd 19.iii.2001.